

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi sekä laeiksi ohjeiston muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merityösopimuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehtyjen muutosten hyväksymiseksi sekä laeiksi ohjeiston muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merityösopimuslain muuttamisesta (HE 167/2016 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Susanna Siitonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- liikenne- ja viestintäministeriö
- sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- Alandia Vakuutus
- Akava ry
- Finanssialan Keskusliitto ry
- Suomen Konepäällystöliitto ry
- Suomen Laivanpäällystöliitto ry
- Suomen Varustamot ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi merityötä koskevan Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehtyjen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset sekä lain niiden voimaansaattamisesta. Mainittujen muutosten toimeenpanemiseksi merityösopimuslakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset, jotka velvoittavat työnantajaa ottamaan ja pitämään voimassa vakuutuksen tai muun rahavakuuden työntekijöiden

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2016 vp

kotimatka-oikeuksien ja sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän taloudellisen aseman turvaamiseksi. Ehdotetut lisäykset täydentävät jo lakiin sisältyviä työnantajan velvoitteita maksaa työntekijän kotimatkakustannuksia ja sairauskuluja.

Merityösopimuslakiin ehdotetaan lisättäviksi samalla myös vuokratyödirektiivin täytäntöön paimiseksi tarvittavat säännökset.

Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä vuokratyöntekijöiden työehtojen määräytymisestä niissä tilanteissa, joissa ei ole olemassa käyttäjäyritystä sitovaa työehtosopimusta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi käyttäjäyrittäjälle velvollisuus tiedottaa vuokratyöntekijöille käyttäjäyrittäjän avoinna olevista työpaikoista samalla tavoin kuin niistä tiedotetaan käyttäjäyrittäjän omille työntekijöille. Merityösopimuslakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös käyttäjäyrittäjän velvollisuudesta tarjota vuokratyöntekijöille mahdollisuus käyttää sellaisia muita kuin työsuhteen eduksi katsottavia palveluja ja järjestelyjä, joita yritys tarjoaa omille työntekijöilleen, jollei erillinen kohtelu ole perusteltua objektiivisista syistä.

Merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeiston vuoden 2014 muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan 18 päivänä tammikuuta 2017. Laki yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan saattamisesta tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoitus on, että mainittu laki ja merityösopimuslakiin ehdotetut muutokset tulevat voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen ohjeiston muutosten kansainvälisen voimaantulon kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n vuoden 2006 merityöyleissopimuksen säännössä 2.5 määritellään yksityiskohtaisesti se, millaisissa tilanteissa työntekijällä on oikeus maksuttomaan kotimatkaan, sekä kustannukset, jotka työnantajan tulee maksaa (merenkulkijan hylkääminen). Sopimuksen mukaan jokaisen jäsenvaltion tulee edellyttää sen lipun alla purjehtivilta aluksilta vakuutta, joka varmistaa työntekijöiden kotimatka-oikeuksien toteutumisen.

Yleissopimuksen säännön 4.2 määräykset koskevat laivanvarustajan vastuuta sairastuneen merenkulkijan hoidosta ja siitä syntyvistä kustannuksista sekä asuin- ja elinkustannuksista. Lisäksi laivanvarustaja vastaa eräissä tapauksissa hautauskustannuksista. Määräysten tarkoituksena on turvata merenkulkija työstä johtuvan sairauden, tapaturman tai kuoleman varalta.

Nyt käsittelyssä olevilla, vuonna 2014 merityöyleissopimuksen ohjeistoon hyväksytyillä muutoksilla vakuudelle asetetut vaatimukset määritellään aikaisempaa tarkemmin. Ohjeistoon tehdyt muutokset on tarkoitus saattaa kansallisesti voimaan ottamalla rahavakuusjärjestelmää koskevat säännökset merityösopimuslakiin.

Esityksessä ehdotetaan merityösopimuslain 13 lukuun otettavaksi uusi 13 a §, jonka 1 momentin mukaan työnantajan on otettava ja pidettävä voimassa vakuutus tai asetettava muu rahavakuus työntekijöiden kotimatka-oikeuksien ja sairastuneiden tai loukkaantuneiden työntekijöiden talou-

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2016 vp

dellisen aseman turvaamiseksi merityösopimuksen säännöissä 2.5 ja 4.2 tarkoitetuissa tilanteissa. Lisäksi säännöksessä määritetään kustannukset, jotka vakuutuksen tulee kattaa.

Valiokunnan Alandia Vakuutukselta, Finanssialan Keskusliitolta ja Suomen Varustamot ry:ltä saamissa lausunnoissa on katsottu, että kotimatka-oikeuksia ja sairastuneen tai loukkaantuneen työntekijän taloudellisen aseman turvaamista koskeva uusi säännös menee pidemmälle kuin mitä ILO:n merityöyleissopimus edellyttää ja on siten ristiriidassa yleissopimuksen tekstin kanssa. Tämä koskee saadun selvityksen mukaan erityisesti ehdotetun pykälän 3 ja 4 kohtia.

Valiokunta toteaa, että ILO:n vuoden 2006 merityöyleissopimuksen mukaan laivanvarustajan on, siten kuin kansallisessa laissa, merenkulkijan työsopimuksessa tai työehtosopimuksessa edellytetään, huolehdittava siitä, että merenkulkija on taloudellisesti turvattu siinä tapauksessa, että hän kuolee tai tulee pitkäaikaisesti työkyvyttömäksi tapaturman, sairauden tai työhön liittyvän vaaran johdosta. Nyt hyväksyttävänä olevan, vuonna 2014 sopimukseen lisätyn määräyksen (4.2) mukaan kansallisesti on säädettävä rahavakuusjärjestelmästä, jolla sopimusperusteisten vaatimusten korvaaminen varmistetaan. Valiokunta korostaa, että merityöyleissopimuksessa ei määritellä tarkemmin, mitä merenkulkijan taloudellisen aseman turvaamisella tässä yhteydessä tarkoitetaan, vaan se jätetään kansallisen lain, merenkulkijan työsopimuksen tai työehtosopimusmääräysten varaan.

Vuonna 2014 merityöyleissopimuksen ohjeistukseen lisättiin tarkemmat määräykset (2.5) myös niiden tilanteiden varalle, joissa laivanvarustaja on hylännyt merenkulkijan jättämällä maksamatta tämän kotimatkakustannuksia, jättämällä merenkulkijan ilman tarvittavaa ylläpitoa ja tukea tai muutoin yksipuolisesti katkaissut siteensä merenkulkijaan. Valiokunta korostaa, että saadun selvityksen mukaan suomalaisia merenkulkijoita ei ole joutunut hylätyiksi, joten säännöksen merkitys suomalaisille aluksille on pieni. Rahavakuusjärjestelmän on kuitenkin katettava myös tällaiset tilanteet.

Merityösopimuslain 15 §:n mukaan työnantajan on pidettävä aluksella työntekijöiden nähtävillä säännöksessä luetellut asiakirjat. Esityksessä ehdotetaan, että myös 13 luvun 13 a §:ssä tarkoitettu todistus vakuutuksesta tai rahavakuudesta pidetään aluksella nähtävänä. Valiokunta katsoo, että tällaisten tietojen esillä pitäminen on perusteltua ja tarpeellista, koska siten merenkulkijat saavat tiedon siitä, kenen puoleen heidän tulee mahdollisine vaatimuksineen kääntyä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa ILO:n merityösopimuksen ohjeistoon tehtyjen lainsäädännön alaan kuuluvien muutosten hyväksymistä sekä lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 167/2016 vp tarkoitettua merityötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2014 tehdyt muutokset.

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2016 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 167/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 8.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tarja Filatov sd
varapuheenjohtaja Heli Järvinen vihr
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Reijo Hongisto ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Leena Meri ps
jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Eero Suutari kok
jäsen Juhana Vartiainen kok
jäsen Eerikki Viljanen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen